

Zkoušky

[illegible]~~Studium v cizině~~

Vojenská příprava 2, 9. a 16. 6. 1954 - velmi dobře.
Vojenská příprava 3. 1. - 22. 1. 1955 - dobře.
Vojenská příprava 17. 9. 55 - dobře.

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

Vysoká škola: _____

Fakulta: _____

Číslo: 622

Škol. rok: 1957/58.

Diplom č. 9341 (černý)

ZÁPIS

o státní závěrečné zkoušce

Vladimír S M Ě K A L ,

narozen(a) dne 15. února 19 35 v Novém Jičíně

studoval(a) na fakultě (v době) od stud.roku 1953/54 - 1957/58

obor psychologie - filosofie

a vykonal(a) zkoušky a (klasifikované) zápočty předepsané učebním plánem s prospěchem podle připojeného výkazu.

Thema diplomní práce: K psychologické diagnostice v zachytném
dětském domově

Vedoucí diplomní práce: Doc. Dr L. Kolářiková

Recensent diplomní práce: L. Míček

Datum zadání diplomního úkolu: _____

Datum odevzdání dipl. práce: _____

I. Diplomní práce:

Vedoucí diplomní práce: Doc. Dr. L. Kolářiková

Posudek vedoucího diplomní práce:

Viz přílohu

Celkové zhodnocení diplomní práce: *prospěch*

V Brně dne 10. 5. 19 58

Dr. L. Kolářiková
podpis vedoucího diplomní práce.

Recensent: Dr L. Mišek

Posudek recenzenta: _____

Vis přílohu

Celkové zhodnocení diplomní práce: 12,0000

V Brně dne _____ dne 18.5. 19 58 libor hůrka
podpis recenzenta.

podpis recenzenta:

II. Obhajoba diplomní práce

konané dne 18. května 1958

Průběh obhajoby (otázky, odpovědi, diskuse):

Vedoucí katedry, vedoucí diplomní práce a recensent přednesli své posudky o diplomní práci. Diplomant zdůvodnil výsledky své práce a vysvětlil pracovní metody, jichž použil při řešení daného úkolu.

V diskusi, která se rozvinula o nomenklatuře, klasifikaci poruch dětského chování, disproporci v rozsahu kapitol jeho studie, pojmu difcility, kvantitativní analýsy, charakteru a temperamentu, diplomant odpověděl uspokojive na námítky recenzentů a členů katedry.

Výsledek obhajovacího řízení:

vyhovuje

Dr. L. Kolděšová
podpis vedoucího dipl. práce.

L. M. M. M.
podpis recenzenta dipl. práce.

Dr. L. M. M. M.
vedoucí učitel katedry.

Dr. J. J. J. J.
podpis zástupce státní zkušební komise.

III. PÍSEMNÁ ČÁST STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY

konaná dne _____

Thema: 1) _____

2) _____

Hodnocení:

V _____ dne _____ 19 _____

podpis examinátora.

IV. ÚSTNÍ STÁTNÍ ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA:

Část 1. Zkouška z maximism - leninismu

Průběh: 1) Socialistické zemědělství.

2) Možnost zachování míru v současném období.

3) Zákon negace negace.

Prospěch: vyhovuje

Datum zkoušky: 24. května 1958.

K. Horánek
podpis zkoušejícího.
Ried.

Část 2. Zkouška z psychologie obecné

Průběh:

1. Řeč a její vztah k myšlení
2. Psychologie osobnosti

Prospěch: vyborně

Datum zkoušky: 20. 6. 58

Dr. Jiří Sedláček
podpis zkoušejícího.

Část 3. Zkouška z psychologie vývojové

- Průběh:
1. Charakteristika dítěte kolem 1. roku
 2. Vytváření motorického náboru u dospělých

Prospěch: vyborně

Datum zkoušky: 20. VI. 1958.

Dr. L. Kolářová
podpis zkoušejícího.

Část 4. Zkouška z diagnostických a experimentálních metod psychologických

Průběh:

1. Diagnostické metody v oblasti motoriky
2. Metody měření

Prospěch: vyborně

Datum zkoušky: 20. VI. 1958

Dr. L. Sedláček
podpis zkoušejícího.

Část 5. Zkouška z psychopatologie

Průběh:

1. Vrobená etiologie cerebrálních chorob.
2. Kluse x parafobie (Rozdíl mezi nimi; výskyt; diferenciální diagnóza oproti halucinacím a bludům; patofyziologický základ.)
3. Schizofrenia simplex.

Prospěch:

kyžaruš

Datum zkoušky:

20. 11. 58

S. Páta

podpis zkoušejícího.

Část 6. Zkouška z

Průběh:

celkový prospěch z psychologie: výborně

Prospěch:

Datum zkoušky:

podpis zkoušejícího.

Část 7. Zkouška z

Průběh:

Prospěch:

Datum zkoušky:

podpis zkoušejícího.

Hodnocení obhajoby a státní závěrečné zkoušky:

Obhajoba diplomní práce

výsledek:

Písenná část státní záv. zkoušky

prospěch:

Ústní státní závěrečná zkouška konána z předmětů:

dne _____ prospěch: _____

dne _____ prospěch: _____

dne _____ prospěch: _____

dne _____ prospěch: _____

dne _____ prospěch: _____

dne _____ prospěch: _____

dne prospěch:

Na základě výsledků státní závěrečné zkoušky, obhajoby práce a výsledků zkoušek a zápočtů, dosažených během celého studia, uděluje se diplomantovi diplom

s klasifikací _____

a diplomant nabývá podle vlád. nař. ze dne 23. června 1953, č. 60 Sb., o vědeckých hodnostech a o označení absolventů vysokých škol, a podle vyhlášky ministra vysokých škol ze dne 3. srpna 1953 o označení absolventů vysokých škol,

vysokoškolské kvalifikace

V _____ dne _____ 19 _____

Zasedání státní zkušební komise dne

Členové státní zkušební komise:

dekan.

S. Jar. Linderberg
předseda státní zkušební komise.

Klasifikační stupnice obhajoby a státní závěrečné zkoušky: výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl.

Klasifikační stupnice diplomu: s vyznamenáním, vyhověl.

K psychologické diagnostice v Záchytném dětském domově.

Autor vypracoval svou práci po více než půlletní praxi v ZDD ve Starých Čívicích r.1957/8. Jejím cílem je položit základy ke klasifikaci „problémových dětí“, které jsou předmětem diagnostické a nápravné činnosti v ZDD, a vypracovat diagnostické schéma pro zprávu o vyšetření.

Práce má 2 díly: vlastní theoretické zpracování problému a část příloh. -První díl/o 300 stranách/ je rozdělen na 3 kapitoly: 1. Problémové děti a jejich klasifikace, 2. diagnosa difíicilního dítěte, 3. výklad diagnostického schématu. Je zakončen závěrem, poznámkami a bibliografií.

Autor se tu především vyrovnává s nevhodným označením dětí, jež přicházejí do ZDD, s termínem „defektní“ děti, defektivita, pro označení sociální nepřizpůsobivosti. Užívá pro ně termínu „problémové“ děti a dělí je na 3 skupiny/str. 26/: 1. tělesně vadné a nemocné, 2/duševně vadné a nemocné, 3/jedince, kteří jsou nedostateční v některé psychické funkci nebo znaku osobnosti, resp. jedince s poruchou osobnosti a chování. Pro tuto poslední kategorii dětí navrhuje a dále v práci používá označení „difíicilní“ děti t.j. ty, které byly obvykle nazývány „mravně vadné“ nebo „těžko vychovatelné“. Podává pak některá hlavní rozšířená dělení problémových dětí, na př. Kannerovo, Hallovo, Jurovského, Wallinovo a jiných defektologů/našich/. Ve 2. kapitole podává autor návrh na disgnosu difíicilního dítěte, kritiku užívaných diagnostických schémat a návrh vlastního postupu, založeného na kvalitativní a kvantitativní metodě hodnocení osobnosti, popis registrace chování a kolektivního hodnocení difíicilního dítěte.

Autorem navrhované diagnostické schéma, jehož podrobný výklad je obsahem 3. kapitoly, tvoří tyto složky: 1. činitelé vývoje, 2. mentální vývoj, 3. didaktický vývoj, 4. vývoj osobnosti, 5. charakter, 6. znaky struktury osobnosti a adaptace.

Jednotlivé složky diagnostického schématu jsou velmi podrobně rozvedeny, což má velký význam pro praktické použití, nejen psychologa v ZDD, nýbrž také pedagoga v ZDD, ale i pro teorii nápravně pedagogickou, i když některé body schématu by bylo lze uspořádat jinak ev. použít pro ně jiného termínu./na př. pro „postoje“/. Značná podrobnost schématu má však více výhod než nevýhod. Jde však o návrh, který má být prověřen a praxí a může být zdokonalen. Autor se kriticky zamýšlí nad každým bodem schématu, jež má postihnout celou osobnost difficilního dítěte v jejím vývoji, postihnout podmíněnost a genesi jeho nepřizpůsobivosti okolí /tedy deficility/ a ukázat způsob možné nápravy, neboť „vychovatelé potřebují skutečně podrobně znát, co mají napravovat a jak /daleko podrobněji, než dovolují dosavadní diagnostické zprávy/“ str. 78. Přitom je si autor vědom, že „v osobnosti je vše spolu spjato a každá izolace je jen otázkou jemnosti rozlišujícího kriteria a stanoviska.“ /str. 90/. Schéma má sloužit kvalitativní analýze osobnosti/jejíž definici neuvádí, ale pojetí její stavby lze vyvodit z aspektů ve schématu uplatňovaných/; pamatuje však také na analýsu kvantitativní, „abychom mohli odhadnout míru destruktivnosti či optimálnosti konkrétních zvláštností kategorií pro adaptaci dané osobnosti“ /str. 91/, tedy z důvodů praktické použitelnosti.

Protože osobnost musí být chápána dynamicky, vývojově, věnuje autor činitelům vývoje velkou pozornost. Počítá k nim: rodové dispozice, vývojové zvláštnosti, zdravotní a tělesný stav, neurodynamické zvláštnosti, rodinu, způsob výchovy, hmotné podmínky, školu, okruh styků - tyto činitele bývají obvykle uváděni v determinaci osobnosti - ale také vnitřní a vnější determinanty chování a zátěž.

V rámci mentálního vývoje je uváděna psychomotorika, paměť, pozornost, vnímání, intelekt, obrazivost, schopnosti a řeč. /Autor se tu záměrně vyhýbá použití termínu "intelligence"/, ač označení na př. "náporný intelekt" není obvyklé/. Každou z těchto kategorií pak podrobně, někdy snad až příliš /paměť/ rozčlěňuje, neztrácí se zřetel celistvost a systémnost mentální aktivity.

Pojem „didaktický vývoj“ zavádí proto, že se v diagnostice difícilit ukazuje nutným zhodnotit, jak odpovídají vědomosti žákovy požadavkům školy, aby bylo možno stanovit stupeň a kvalitu zaostávání žáka ve škole a v případě potřeby jej správně přeřadit do jiné třídy neb školy.

V rámci „vývoje osobnosti“ uvádí autor jen různé postoje: postoje k sobě, sociální postoje, učební p., pracovní p., postoje ve hře, postoje k čistotě a pořádku a celkovou kultivovanost chování. Přitom postoje definuje jako „ty znaky osobnosti, které vyjadřují způsob, jímž se osobnost výběrově a přímo přizpůsobuje jednotlivým oblastem skutečnosti. Jsou to vztahy relativní stálosti, jimiž je osobnost spjata s jednotlivými druhy situací.“/str.192/. Jednotliví kategorie postojů, na př. sociální, ještě podrobněji rozpracovává. Domnívám se, že vývoj osobnosti nelze zachytit jen postoji, že jsou neméně důležité na př. návyky/zvyky, u difícilního dítěte také zlovyky/, nehledě k tomu, že pojem "postoj" není v literatuře o osobnosti obecně rozšířený a že jeho obsah a rozsah je značně vágní. Tak bych na př. nemohla souhlasit s autorovým pojetím „postoje ve hře“, jímž je míněno: jak rádo si dítě hraje, kterým hrám dávám přednost, jak se dovede při hře ovládat, jak samostatně a tvořivě si dovede hrát. Zatím co označení: postoj k sobě, postoj k rodičům atd. je vyhovující, u ostatních z uváděných kategorií je žádoucí označení zpřesnit.

V pojednání o charakteru, který autor chápe jako složku osobnosti, přijímá definici Jurovského: Charakter je na základě vrozených schopností a za vlivu okolí získaná způsobilost člověka v trvalé a jednotné formě uzpůsobovat své vnější projevy k svému vlastnímu prospěchu a v souhlase s požadavky společnosti./str.211n/. Z charakterových vlastností si tu autor všímá mravní uvědomělosti, pozitivosti, spolehlivosti, čestnosti, ušlechtilosti, ukázněnosti, nálad a afektivity! a volních kvalit. Převažuje tu zřejmě složka zaměřenosti, zvláště etické, jež je nesporně u difícilních případů velmi důležitá, nad formálními vlastnostmi vůle. Autor se sám zamýšlí nad tím, má-li náladu a afekty zahrnovat do struktury charakteru/jeu spíše projevem temperamentu!/. Snad by bylo vhodnější tuto podkapitolu nazvat : charakter a temperament.

Theoreticky velmi hodnotná a pro praxi v ZDD velmi instruktivní je poslední/6./ část diagnostického schématu: znaky struktury a adaptace osobnosti, neboť "je potřebné určit celkovou formální charakteristiku způsobů sejetí jednotlivých složek osobnosti, celkově charakterisovat rozpětí osobnosti vertikálně i horizontálně a určit základní způsoby přizpůsobování osobnosti podmínkám životních situací"/str.241/. Uvádí zde stavební vlastnosti osobnosti; jako: harmonie osobnosti, konsolidace osobnosti, horizontální diferencovanost, vertikální diferencovanost, a způsoby adaptace: zaměření adaptace, reakce na zátěž, sociálnost a., aktivity a., rychlost adaptace a nepřizpůsobivé rysy. Podle názoru autora možno v těchto kategoriích zachytit každou úchylku v celkové struktuře osobnosti a v charakteristickém způsobu adaptace. Opírá se přitom o nejnovější odbornou literaturu a rozlišuje podle Meñingera 3 základní druhy adaptace: kompromis, adaptace útokem, adaptace únikem. Také rozbor frustrálních situací /podle Rosezweiga/ a reakcí na ně^{je} pro posuzování dítěte v podmínkách ZDD důležitou pomůckou. Podobně to platí o dalších bodech této části.

Ucelením nesmírně bohaté problematiky předchozích kapitol je diagnostický souhrn a závěr práce s prognosou a plánem nápravy. Uvádí zde také instrukci pro diagnosu a návrh nápravných opatření.

Ve II.díle uvádí autor jako přílohy různé druhy osobních a rodičovských archů, diagnostických schémat, a jiných pomůcek pro nápravně pedagogickou psychologii z naší a světové odborné literatury/celkem 18 druhů/ jež shromáždit je samo o sobě záslužná práce, kterou musí ocenit psychologové v nápravně pedagogických zařízeních všech typů/nejen v ZDD/.

Závěr. Diplom. práce Vl.Smékala má vysokou úroveň. Nutno zdůraznit její samostatnost a systematickosti, jež se projevuje jak v celkové koncepci práce, tak v dílčích otázkách. Přestože autor tu zpracovává široký rozsah problémů, "neutonul" v nich a dovedl zachovat jednotnou linii podle výchozí zásady, chápat osobnost s hlediska vývoje a adaptace na prostředí, zásady, jež umožňuje také /a theoreticky odůvodňuje/ nápravnou převýchovu. Dále přesnost formulace a znalost odborné literatury,

Právnost citace svědčí o autorově theoretické vyspělosti. Protože takto zvládl rozsáhlou problematiku z oblasti, kde dosud vládla nejednotnost a roztržitost theoretické koncepce i praktické aplikace, je jeho práce cenným přínosem především pro nápravně pedagogickou praxi, ale i pro theorii pedagogické psychologie. Hodnotíme tedy tuto práci jako

v ý b o r n ě vyhovující

požadavkům, kladeným na diplomovou práci, které vlastně převyšuje.

V Brně dne 11. května 1958.

Dr. Ladislav Kolář

K psychologické diagnóze v záchytném dětském domově.

Svoji rozsáhlou práci rozdělil Smékal do tří kapitol. V první kapitole probírá problémové děti a jejich klasifikaci. Kritisuje v ní některé klasifikační a diagnostické pojmy z oblasti nápravně pedagogické psychologie a zdůvodňuje svůj návrh na užívání nového pojmu "dificilita". Dificilním je podle Smékala takový jedinec, který je nedostatečný v některé psychické potenci (funkci) nebo znaku osobnosti, respektive jedinec s poruchou osobnosti a chování. Tato skupina dětí je označována dosud velmi nejednotně. Dificilní děti jsou tedy jednou skupinou dětí problémových, jež se rozdělují na 1. tělesně vadné a nemocné, 2. duševně vadné a nemocné, 3. děti dificilní.

Dále autor probírá významné klasifikace dificilních dětí, jak je vidí jiní autoři a pokouší se podat vlastní návrh klasifikace. Striktně při tom rozlišuje klasifikaci podle druhů poruch (symptomatologickou) a podle původu a příčin poruch (etiogenetickou).

V druhé kapitole přistupuje k probrání diagnózy dificilního dítěte. Předem podává opět přehled a kritiku některých dosud užívaných diagnostických schemat, zejména se zastavuje u Rogersovy "metody diagnózy analysou jednotlivých faktorů", na níž je mu sympatický zejména pokus o kvantitativní zhodnocení jednotlivých faktorů, jež působí na dítě. Myšlenku Rogersovu rozvíjí pak Smékal ve své práci dále, když podává návrh na kvantitativní zhodnocení jednotlivých vlastností dificilního dítěte. Míra určité vlastnosti jest hodnocena kvantitativně, to jest určitou známkou mezi - 3 přes 0 až do + 3, např. : velmi ukázněné dítě jest hodnoceno znám-

kou + 3, extrémně neukázněné - 3, průměrně ukázněné 0. Objektivita takového hodnocení je zvyšována současně hodnocením více pozorovatelů (pracovníci zách. dět. domova) podle přesných jednotných hledisk.

V třetí a nejobsáhlejší kapitole své diplomové práce podává Smékal výklad jednotlivých kategorií navrhovaného diagnostického schématu. Do svého schématu zahrnuje 1. činitele vývoje, 2. mentální vývoj, 3. didaktický vývoj, 4. vývoj osobnosti, postoje, 5. charakter, 6. znaky struktury a adaptace, 7. diagnostický souhrn, 8. prognosa a plán nápravy.

Autor stručně charakterizuje každou z těchto uvedených kategorií. Tak např. "činitelé vývoje" dle autora "zachycují ony hlavní síly, které determinují osobnost v jejích konkrétních zvláštěnostech". Každou z uvedených kategorií člení do několika oddílů. Téměř každou z uvedených kategorií probírá Smékal vyčerpávajícím způsobem. Nejpozoruhodnější se mi zdá kategorie "znaky struktury a adaptace", jejíž přínos vidím především v pokusu o synthetisující pohled na osobnost difícilního dítěte.

Práce je doplněna asi 80 stránkami příloh, jež obsahují jednak Smékalův vlastní návrh diagnostického schématu, ukázkou z kazuistiky a registrační archy, jednak nárysy, osobní archy a diagnostická schémata difícilních dětí a mládeže od našich a zahraničních autorů.

Hodnocení práce.

Za daného stavu psychologického výzkumu jest práce Smékalova, zabývající se problematikou psychologické diagnostiky v záchytném dětském dětském domově velmi aktuální. Psychologové pracují^{cí} v ZDD pociťují potřebu jednak jednotné nomenklatury, jednak jednotné

a přesné klasifikace poruch dětského chování, a to jak po stránce symptomatologické, tak po stránce etiopatogenetické. Jest tedy zpracování tematu počíná zaslужným.

Druhým markantním rysem Smékalovy práce je snaha o syntetický pohled na zvolený úsek psychologovy práce v ZDD. Touto snahou jest také odůvodňován snad až zbytečně velký a rozhodně neobvyklý rozsah diplomové práce, jenž dosáhl téměř 400 stran. Jednotlivé oddíly nejobsáhlejší třetí kapitoly by se mohly samy stát základem dílčích studií.

Snaha o synthetisující pohled je doprovázena systematičností. Práci Smékalově lze však dle mého mínění na některých místech vytknout určitou disproportionality. Zejména ve třetí kapitole jsou některé oddíly zpracovány zbytečně obsáhle, zatím co jiné zase naopak velmi stručně.

Celá práce se opírá o bohatou a důkladnou znalost pramenů, jest čerpáno nejen z autorů našich, ale i z ~~autorů~~ knih cizojazyčných, ruských, anglických, německých.

Kladem práce je také preciznost. Projevuje se zejména v precisování některých pojmů, v upřesnění klasifikace. Důležitý je pokus o rozhranění pracovní oblasti psychologa a psychiatra.

Na neposledním místě je třeba zdůraznit cenu vlastního objektivního přínosu autora. Jeho přínos spočívá především ve vymezení pojmu difcility, její klasifikace, vypracování původního diagnostického schematu, jež postihuje jednak momenty genetické, jednak celkový profil osobnosti. Dále je třeba podtrhnout důsledné prosazování myšlenky kvantitativní a kvalitativní analýsy jednotlivých znaků osobnosti, z hlediska jejich významu pro optimálnost přizpůsobování.

Z nedostatků je třeba se zmínit o tom, že Smékal přes proklamaci důležitosti této kvantitativní analýsy se nepokusil, pravděpodobně pro malý počet dosud zkoumaných dětských případů, o charakteristiku jednotlivých kvantitativních stupňů při hodnocení jednotlivých dětských vlastností.

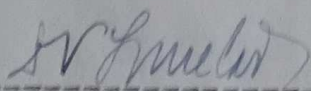
V důsledku velkého rozsahu a pravděpodobně také z nedostatku času nese práce na některých místech stopy spěchu, to se týká především stránkové korektury, která někde chybí.

Celkový souhrn: Práci Vladimíra Smékala považují za cenný přínos k řešení problému těžko vychovatelných a v širším smyslu difícilních dětí. Pro svoje klady, kterými je snaha o synthetický pohled, pečlivost vypracování, důkladná znalost problematiky, znalost pramenů i vlastní přínosy a pro aktuálnost problematiky považují jeho práci vhodnou, po jistých úpravách, zejména po zkrácení, k samostatnému vydání.

Ligov Múch

Odborná charakteristika vedoucího katedry
o V. Smékalovi.

V. Smékal se věnoval studiu psychologie s prohloubením. Studoval odbornou literaturu a konal úspěšně i veřejné přednášky. Projevoval schopnost k samostatné vědecké práci. Může uplatnit velmi dobře v praxi i se osvědčit ve vědecké práci.

Prof. Dr V. Chmelař,
vedoucí katedry